

Možnosti dispozice dědiců s dědickým právem

NOVÝ [OBČANSKÝ ZÁKONÍK](#), ZÁKON č. 89/2012 Sb., [OBČANSKÝ ZÁKONÍK](#) (DÁLE JEN „O. Z.“), ROZŠÍŘIL MOŽNOSTI DĚDICŮ OHLEDNĚ DISPOZICE S DĚDICKÝM PRÁVEM, A TO JAK PŘED FAKTICKÝM JEHO NÁPADEM (ZA ŽIVOTA ZŮSTAVITELE), TAK I V PRŮBĚHU ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI.

Za života zůstavitele mohou dědicové společně se zůstavitelem sepsat:

- smlouvu o zřeknutí se dědického práva,
- dědickou smlouvu,
- manželé mohou uzavřít smlouvu o manželském majetkovém režimu, upravující majetkové poměry pro případ zániku manželství smrtí.

Odkazovníci mohou se zůstavitelem uzavřít dědickou smlouvu o darování pro případ smrti považované za odkaz ([§ 2063 o. z.](#)).

Po smrti zůstavitele (tedy po vzniku dědického práva v souladu s [§ 1479 o. z.](#)) může v úvahu přicházet dědic:

- odmítnout dědictví,
- vzdát se dědictví,
- zcizit dědictví,
- přijmout (neodmítnout) dědictví a nabyt určitou část nebo celou pozůstalost, příp. uzavřít s ostatními dědici smlouvu o výši dědických podílů nebo dohodu o rozdělení pozůstalosti, dle které neodmítnuvší dědic z pozůstalosti nic nenabude.

ZA ŽIVOTA ZŮSTAVITELE

1) ZŘEKNUTÍ SE DĚDICKÉHO PRÁVA

Dědického práva, které má teprve vzniknout zůstavitelovou smrtí, se lze jen zřici ([§ 1480 o. z.](#)). Smlouva o zřeknutí se dědického práva je upravená v [§ 1484 o. z.](#) a uzavírá ji zůstavitel s putativním (v úvahu přicházejícím) dědicem ze zákona (teoreticky si lze představit i možnost, že se dědického práva zřekne i smluvní dědic, nicméně tato skutečnost v praxi nejspíš nenastane, neboť zákon předpokládá smlouvu o zrušení dědické smlouvy či uznání nové závěti ze strany smluvního dědice s účinky zániku jeho putativního dědického práva). Účastníci této smlouvy budou zůstavitel a nejčastěji jeho dítě, není-li, pak jeho vnuk nebo další potomek. Pouze potomci zůstavitele jsou nepominutelní dědicové a v případě, že budou v závěti zůstavitele opomenuti nebo jim bude zůstaveno méně, než kolik činí jejich povinný díl dle [§ 1643](#) odst. 2 o. z., mají právo uplatnit nárok na finanční částku, tzv. povinný díl. Jedná se o 1/4 zákonného dědického podílu v případě zletilého potomka a 3/4 u nezletilého, přičemž ohledně zletilosti či nezletilosti je rozhodný stav k datu smrti zůstavitele. Smlouva o zřeknutí se dědického práva působí i vůči potomkům putativního dědice, není-li stanoveno jinak ([§ 1484](#) odst. 1 o. z.).

Dědic, který se zřekne dědického práva, se zřiká i práva na povinný díl (tedy nároku na vyplacení části svého dědického podílu). V praxi se tedy ten, kdo se zřekne dědického práva, vzdá jakýchkoliv budoucích nároků z titulu dědictví. Je ovšem otázkou, zda smlouvu o zřeknutí se dědického práva může uzavřít putativní dědic, který má omezeno nakládání s majetkem, tedy osoba v insolvenčním řízení, osoba, proti níž je vedeno exekuční řízení nebo osoba, která by tímto svým jednáním snížila dobytost vykonatelných pohledávek svých věřitelů. V souladu s [§ 589 o. z.](#) by mohlo jít vůči věřitelům o relativně neúčinné jednání. „Smlouva se týká zřeknutí se dědického práva, nikoli nějakého konkrétního majetku, není ani darováním, a proto lze soudit, že věřitelé zřeknuvšího se dědice se nebudou moci s úspěchem domáhat její relativní neúčinnosti, nepůjde-li o účelové jednání zadluženého dědice.“¹ Je nicméně otázkou, jak se k problematice zřeknutí dědického práva postaví budoucí judikatura.

V případě předlužení nepominutelného dědice se může jevit vhodnější vydědění pro nezřízený život (je-li potomek opravdu velmi zadlužen, že jeho počínání naplňuje podmínky nezřízeného života), nebo vydědit potomka pro zadluženost nebo marnotratné počínání. V druhém případě lze v souladu s [§ 1647 o. z.](#) vydědit potomka, pokud je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl. Tento typ vydědění je nicméně možný pouze v případě, že zůstavitel povinný díl připadající na tohoto nepominutelného dědice zůstaví (možno i ve formě odkazu) jeho dětem (není-li jich jeho dalším potomkům). Není tedy nejspíš možné pro zadluženost nebo marnotratnost vydědit nepominutelného dědice, který nemá žádné potomky.

Velmi zajímavá je též možnost se prostřednictvím smlouvy o zřeknutí se dědického práva vzdát pouze práva na povinný díl. V praxi tato smlouva zavazuje putativního dědice, že bude respektovat jakoukoliv závěť nebo jiné právní jednání pro případ smrti, které učiní zůstavitel. V případě, že ke dni úmrtí zůstavitel nebude mít žádné platné pořízení pro případ smrti (určující dědice, tedy závěť nebo dědickou smlouvu) ohledně svého majetku, bude jeho potomek dědit ze zákona (s ohledem na případná omezení stanovená zůstavitelem typu odkazů atd.).

Zřekne-li se někdo dědického práva ve prospěch jiné osoby, má se za to (vyvratitelná domněnka), že zřeknutí platí, jen stane-li se tato osoba dědicem (§ 1484 odst. 2 o. z.). Obecně lze doporučit zřeknutí se dědického práva ve prospěch určité osoby. V praxi je možné institut zřeknutí se dědického práva využít např. v případě, kdy zůstavitel je vdovec a má dva syny, přičemž jednomu (Adamovi) za života daroval byt a z tohoto důvodu chce, aby po něm dědil pouze druhý syn (Bedřich). V případě, že sepiše s Adamem smlouvu o zřeknutí se dědického práva ve prospěch Bedřicha, má jistotu, že po jeho smrti nebude Adam dědit. Pokud by ale Bedřich z jakéhokoliv důvodu po zůstaviteli nedědil (např. zemřel by před ním nebo by odmítl dědictví), Adam by byl dědicem po zůstaviteli. V případě, že by zůstavitel s Adamem pouze sepsal smlouvu o zřeknutí se dědického práva a následně např. zemřel Bedřich jako bezdětný před zůstavitelem, nedědil by Adam a nastalo by zákonné dědění v další dědické třídě.

Lze se též zříci dědického práva z důvodu zadlužení zůstavitele, nicméně vzhledem ke skutečnosti, že dědic může po smrti zůstavitele dědictví odmítnout, není sepsování smlouvy potřebné. Snad pouze za situace, kdy by se dítě zadluženého zůstavitele chtělo vyhnout schvalování odmítnutí dědictví za své nezletilé děti, tedy vnučata zůstavitele, opatrovnickým soudem.

„Je otázkou, zda se lze zříci dědického práva pouze k určité věci. S přihlédnutím k § 1475 odst. 1 o. z. lze konstatovat, že to není možné. Důvodová zpráva² však uvádí, že se lze zříci dědického práva i ve vztahu k určité věci z pozůstalosti. Tato situace může nastat tehdy, když zůstavitel chce svoji pozůstalost rozdělit tak, že dědicům neurčí dědické podíly ve zlomcích nebo v procentech na celé pozůstalosti, nýbrž tak, že mezi ně rozdělí věci ze své pozůstalosti a dědické podíly dědiců se budou rovnat poměru obvyklých cen jim zůstavitelem přidělených věcí. Zřeknutí se dědického práva k určité věci v takovém případě vlastně zaváže dědice respektovat vůli zůstavitele a neusilovat o získání té věci z pozůstalosti, k níž se dědického práva zřekl. Dědic se musí spokojit s tím, co mu zůstavitel případně zanechá“.³ Zda je možné zříci se práva k určité věci, bude muset stanovit budoucí soudní praxe.⁴

Smlouvu o zřeknutí se dědického práva lze uzavřít úplatně i bezúplatně. Práva a povinnosti smlouvy o zřeknutí se dědického práva lze zrušit, pokud strany dodrží písemnou formu (§ 1484 odst. 3 o. z.), není nutná forma notářského zápisu. Pokud byla uzavřena dědická smlouva s tím, že se ostatní dědici zřekli svého dědického práva, pozbývá zřeknutí se dědického práva účinky, nedědí-li smluvní dědic povoláný v dědické smlouvě (§ 1586 o. z.)

2) DĚDICKÁ SMLOUVA

Dědická smlouva je nejsilnější dědický titul, má přednost před závětí a zákonem. Dědickou smlouvou povolává zůstavitel druhou stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka (§ 1582 o. z.). Jedná se o dvou a vícestranný právní úkon. Dědickou smlouvu je možné uzavřít:

- se smluvním dědicem

- se smluvním dědicem, kterým je manžel zůstavitele.

Pouze v tomto typu dědické smlouvy je možné vzájemné ustanovení dědici nebo odkazovníky (§ 1592 odst. 1 o. z.). Pokud tuto smlouvu uzavřou snoubenci, je účinná až vznikem manželství (§ 1592 odst. 2 o. z.). Tato smlouva se neruší rozvodem manželství. V souladu s § 1593 odst. 1 o. z. se po rozvodu manželství každá strana může domáhat, aby dědickou smlouvu zrušil soud. Soud návrhu nevyhoví, směřuje-li proti tomu, kdo nezapříčinil rozvrat manželství a s rozvodem nesouhlasil. Je nicméně možné do smlouvy dát, že se rozvodem ruší práva a povinnosti v ní uvedené.

- ve prospěch třetí osoby, přičemž závazek, že tato osoba se stane dědicem nebo odkazovníkem přijímá druhá strana smlouvy (např. situace, kdy se zůstavitel, který je vdovec a bezdětný, smluvně zaváže, že jeho dědicem bude jeho nezletilá neteř a tuto smlouvu uzavře se svou sestrou ve prospěch její dcery). Oproti situaci, kdy by tento zůstavitel sepsal pouze závěť ve prospěch neteře, má její matka lepší postavení, protože se zůstavitel k ustanovení neteře dědicem smluvně zavázal. Závěť jako jednostranné právní jednání by mohl kdykoliv zrušit.

- se smluvním odkazovníkem. S odkazovníkem je nicméně možné uzavřít i darovací smlouvu závislou na podmínce, že obdarovaný dárcе přežije, tedy darování pro případ smrti, které by se považovalo za odkaz (§ 2063 o. z.). Aby se darování pro případ smrti považovalo za odkaz, nesmí dárcе obdarovanému vydat listinu, že se vzdává práva dar odvolat. Oproti dědické smlouvě nejsou strany smlouvy vázány obligatorní formou notářského zápisu ani omezením rozsahu pozůstalosti, která je touto smlouvou odkazována.

Za dědickou smlouvu se dle § 718 o. z. považuje i smlouva upravující manželský majetkový režim pro případ zániku manželství smrtí jednoho z manželů, pokud splňuje náležitosti dědické smlouvy. Vzhledem ke skutečnosti, že jak dědická smlouva, tak smlouva o manželském majetkovém režimu, mají obligatorně formu notářského zápisu, je nutné u manželské smlouvy, která přichází v úvahu jako dědická smlouva, zkoumat zejména, zda nebyl jeden z manželů při jejím uzavírání zastoupen, dědická smlouva se totiž dle § 1584 odst. 2 o. z. uzavírá a závazek z ní lze změnit jen osobním jednáním. V souladu s § 1584 o. z. je též nutné zkoumat, zda obě strany smlouvy byly svéprávné. Nebude-li splňovat smlouva o manželském majetkovém režimu náležitosti dědické smlouvy, pak by měla být zohledněna v rámci vypořádání společného jmění v pozůstalostním řízení dle § 764 odst. 1 o. z.

Dědickou smlouvu lze uzavřít úplatně i bezúplatně. Dědickou smlouvu lze dle § 1585 o. z. pořídit pouze o 3/4 pozůstalosti, přičemž zbylá čtvrtina musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle (např. závěť). Jedná se o 3/4 zůstavitelových aktiv ke dni jeho úmrtí. V době psaní smlouvy ale nemusí být zřejmé, jaký bude rozsah jeho majetku k poslednímu dni jeho života. Budoucí judikatura by z tohoto důvodu měla považovat za neplatnou pouze tu část smlouvy, která přesahuje dané 3/4, a považovat pořízení o této zbylé části pozůstalosti za závěť v souladu s § 1591 o. z.⁵ Pokud by se dědická smlouva pořizující o více než 3/4 pozůstalosti považovala za neplatnou jako celek, byl by institut dědické smlouvy v podstatě nepoužitelný.

Dědická smlouva nabízí smluvním dědicům možnost, že pokud zůstavitel pořídí o majetku ve smlouvě určeném a pro právní jednání pro případ smrti (např. závěť nebo dovětek) nebo tento majetek daruje třetí osobě, dovolat se neúčinnosti těchto právních jednání (§ 1588 o. z.). Nicméně nijak uzavření dědické smlouvy nebrání zůstaviteli, aby předmětný majetek prodal nebo např. zatížil věcným břemenem nebo zástavním právem. Do smlouvy je nicméně možné dát za určitých podmínek zákaz zcizení nebo zákaz zatížení (dle § 1761 o. z. pouze na určitou a přiměřenou dobu v takovém zájmu stran, který je hodný právní ochrany), předkupní právo ve prospěch smluvního dědice apod., přičemž tato jednání lze zapsat do katastru nemovitostí.

Dědickou smlouvu lze zrušit písemnou dohodou ve formě notářského zápisu v souladu s § 564 o. z.⁶ Oproti zřeknutí se dědictví není u dědické smlouvy uvedeno, že ke zrušení stačí prostá písemná forma. Lze též v souladu s § 1590 o. z. zrušit smlouvu i pořízením závěti, přičemž smluvní dědic musí souhlasit se zrušením smlouvy prohlášením učiněným ve formě notářského zápisu.

PO SMRTI ZŮSTAVITELE

1) ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ

Dědic má právo po smrti zůstavitele dědictví odmítnout, pokud se tohoto práva nevzdal v dědické smlouvě se zůstavitelem (§ 1485 odst. 1 o. z.). V případě, že je dědic v insolvenčním řízení, může odmítnout dědictví pouze se souhlasem insolvenčního správce, jinak je úkon podle § 246 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), neplatný. Pokud odmítne dědictví osoba omezená v nakládání se svým majetkovým právem výkonem rozhodnutí (nařízením exekuce), jedná se zřejmě v souladu s § 44a odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, o neplatné jednání, které se nicméně považuje za platné, pokud námitku neplatnosti nevznesl exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky. Odmítnutí dědictví je v souladu s § 589 o. z. relativně neúčinné, pokud jej dědic učiní s úmyslem zkrátit práva věřitelů, které mají vůči němu vykonatelné pohledávky.

Nepominutelný dědic může odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu. Tento institut se bude nejspíš v budoucnu vykládat tak, že povinni vyplatit mu povinný díl budou ti, kteří nabudou jeho dědický podíl.

Důvodem pro odmítnutí dědictví může být skutečnost, že je pozůstalost předlužená, nebo je dědic dítě zůstavitele, které chce, aby místo něho dědily jeho potomci, příp. sourozenec zůstavitele, který chce převést své dědické právo na své děti.

Odmítnout dědictví nemůže dědic, který dal svým počínáním najevo, že dědictví chce přijmout (např. začal prodávat movitý majetek zůstavitele), nebo dědic, kterému uplynula lhůta k odmítnutí dědictví poté, co byl soudním komisařem vyzooměn o dědickém právu, o možnosti dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí (§ 1487 o. z.). Lhůta k odmítnutí dědictví je jeden měsíc, pokud má ale dědic bydliště v zahraničí, činí lhůta k odmítnutí dědictví tři měsíce. Soud může lhůtu z důležitých důvodů prodloužit, a to na základě žádosti došlé před jejím uplynutím. Zmeškání lhůty nelze prominout. Uplynutím lhůty k odmítnutí dědictví právo odmítnout dědictví zaniká, tudíž se s takovým účastníkem nadále jedná jako s dědicem.

Odmítnutí dědictví vyžaduje výslovné prohlášení vůči soudu (§ 1487 o. z.), přičemž toto prohlášení je neodvolatelné, nelze je vázat na podmínky nebo výhrady, odmítnout dědictví nelze pouze zčásti, vyjma shora uvedeného odmítnutí nepominutelného dědice s výhradou povinného dílu. Odmítne-li dědic dědictví, hledí se na něho, jako by dědictví nikdy nenabyl (§ 1486 o. z.). Nikdy tudíž nebyl právním nástupcem zůstavitele ani neodpovídá za jeho dluhy.

Zmocněnec může za dědice prohlásit, že dědictví odmítá, nebo neodmítá, pouze pokud je k tomu v plné moci výslovně oprávněn (§ 1485 o. z.). Kdo odmítne dědictví, není povinen plnit žádné nařízení zůstavitele případně uložené v pořízení pro případ smrti a v souladu s § 1702 o. z. se nelze případně povinnosti uložené zůstavitelem v pořízení pro případ smrti zprostit ani tak, že odmítne dědictví z tohoto pořízení s tím, že uplatní své právo jako dědic ze zákona. V tomto případě je možné pouze dědit z pořízení pro případ smrti nebo dědictví odmítnout.

2) VZDÁNÍ SE DĚDICTVÍ

Dědic, který dědictví neodmítl, se jej může před soudem v řízení o pozůstalosti vzdát ve prospěch druhého dědice (§ 1490 odst. 1 o. z.). Podmínkou je, že druhý dědic souhlasí se vzdáním se dědictví v jeho prospěch. Nepominutelný dědic se vzdává i práva na povinný díl s účinností i pro své potomky (§ 1490 odst. 1 o. z.).

Institutu vzdání se je možné využít u jednání, kdy se dědicové nejsou schopni domluvit na uzavření dohody o rozdělení pozůstalosti nebo dohody o výši dědických podílů, přičemž např. jeden z dědiců z pozůstalosti nic nabyt nechce a chtěl by uzavřít dohodu, podle které nabude jeho dědický podíl jeden ze spoludědiců. Pokud jsou dědicové např. tři a jeden z nich se vzdá ve prospěch druhého, je možné dědicům potvrdit nabytí dědických podílů ze zákona ve výši 2/3 pro osobu, jejíž dědický podíl se rozšířil, a 1/3 ve prospěch zbývajících dědiců. Vzdání se lze též využít v případě, kdy k předběžnému šetření dorazí všichni dědicové a prohlásí, že chtějí, aby celou pozůstalost nabyl pouze jeden z nich, a vzdají se dědického práva ve prospěch tohoto dědice, který s tímto jednáním bude souhlasit. Poté soudní komisař potvrdí nabytí dědictví jedinému dědici. Ve všech případech je nicméně vhodné, aby soudní komisař vždy poučil osoby, které se vzdávají svého dědického práva ve prospěch spoludědice, o jejich odpovědnosti za dluhy zůstavitele. Osoba, která se vzdá svého dědického práva, přestává být účastníkem řízení a není právním nástupcem zůstavitele, zůstavitelovým věřitelům je nicméně za jeho dluhy zavázána společně a nerozdílně s osobou, v jejíž prospěch se dědického práva vzdala v souladu s § 1720 o. z. Na vzdání se dědictví se totiž použijí ustanovení o zcizení dědictví (§ 1714 - 1720 o. z.). Lze se vzdát ve prospěch vícero dědiců i vzdát se části dědického práva.

Vzdání se dědického práva nezavazuje osobu povinnosti splnit případný příkaz, odkaz nebo jiné opatření, které podle zůstavitelovy vůle může a má splnit jen tato osoba (§ 1490 odst. 2 o. z.). Vzdání se dědictví zjevně nelze použít, pokud by ho zůstavitel ve svém právním jednání pro případ smrti výslovně zakázal. I tento institut nemůže dědic použít v úmyslu poškodit své věřitele, kteří mají vůči němu vykonatelnou pohledávku. Ti se mohou dovolat relativní neúčinnosti dohody o vzdání se dědického práva podle § 589 odst. 1 o. z.

Vzdání se dědictví není totožné s dohodou o výši dědických podílů či dohodou o rozdělení pozůstalosti. „Otázkou je, zda se lze vzdát dědictví v dohodě o výši dědických podílů (§ 1693 o. z.), případně v dohodě o rozdělení pozůstalosti (§ 1694 a násl. o. z.), nebo zda musí jít o právní jednání, které takové dohodě předchází. Lze se přiklonit k názoru, že vzdání se dědictví nebude součástí těchto dohod, nýbrž bude jim předcházet. Nejprve dojde ke vzdání se dědictví dědicem ve prospěch spoludědice, jakmile ten s tím vysloví souhlas, nabude takové právní jednání účinnosti. Vzdání se dědictví nepodléhá schválení soudem, stejně jako zcizení dědictví. Ke vzdání se dědictví není potřeba souhlasu ostatních dědiců.“⁷

3) ZCIZENÍ DĚDICTVÍ

Institut zcizení dědictví umožňuje v úvahu přicházejícímu nebo již neodmítnuvšímu dědici po smrti zůstavitele disponovat s jeho dědickým právem, a to ještě před ukončením řízení o pozůstalosti (§ 1714 - 1720 o. z.). Zcizení dědictví se zakládá smlouvou sepsanou ve formě notářského zápisu. Ta může být se seznamem práv a povinností (tedy zjevně soupis aktiv a pasiv pozůstalosti) nebo bez tohoto ujednání, tzv. odvážná smlouva. U odvážné smlouvy nabyvatel získává v souladu s § 1716 o. z. veškeré nároky z dědického práva zcizitele vyjma práva na věci, které náleží zciziteli nikoli jako dědici, ale z jiného právního důvodu (např. nevyplacený důchod u spoluzijícího dítěte zůstavitele), a na písemnosti, podobizny a záznamy rodinné povahy, náleží mu nicméně vše, co k dědictví přibude tím, že ubude odkazovník nebo spoludědic nebo jakýmkoliv jiným způsobem. Dále nabyvateli v souladu s § 1717 o. z. náleží i vše, co zcizitel již dědickým právem obdržel. V případě, že je za základ smlouvy vzat seznam práv a povinností, je zřejmě možné výše uvedené modifikovat (např. zdědit i podobizny a záznamy rodinné povahy).

Praktické použití zcizení dědického práva může nastat např. v situaci, kdy zůstavitel dlouhodobě žil se svou družkou, nicméně ze zákona dědí jeho jediné dítě. Dítě zůstavitele může uzavřít smlouvu, podle které jeho dědické právo nabude spoluzijící osoba. Tímto způsobem je možné se vyhnout následnému nutnému uzavírání smluv, kdy by dítě zůstavitele chtělo převést na spoluzijící osobu např. byt, garáž a auto zůstavitele. Zcizení dědictví je možné využít u komplikovaných a časově náročných řízení o pozůstalosti, kde např. byl ustanoven opatrovník dědici neznámého pobytu (šestiměsíční lhůta), dědici se mezi sebou nejsou ochotni dohodnout na rozdělení pozůstalosti nebo pokud je předmětem pozůstalosti pouze byt zůstavitele, který jediný dědic chce darovat svému známému. Tím, že převede své dědické právo na něj, vyhne se nutnosti sepisování následné darovací smlouvy.

Zcizení dědického práva umožňuje rychlou dispozici s tímto právem během dědického řízení. Nicméně velmi problematická je otázka odpovědnosti za dluhy zůstavitele, kdy zcizitel, který není právní nástupce zůstavitele, je zavázán za jeho dluhy společně a nerozdílně s nabyvatelem dědického práva. Při sepisování smlouvy o zcizení dědického práva by proto měly strany o této skutečnosti být notářem poučeny a je možné jim doporučit, ať se domluví na případném uplatnění výhrady soupisu.

Hlavní rozdíl mezi zcizením dědictví a vzdáním se dědictví spočívá v osobách, které činí tento úkon. Vzdání se dědického práva může dědic, který již dědictví neodmítl, zcizení dědictví je možné i v úvahu přicházejícího dědice, který dosud nebyl vyzooměn o svém dědickém právu. Vzdání se je možné pouze ve prospěch spoludědice, zcizit dědické právo lze ve prospěch kohokoliv, kdo má právní osobnost. I u zcizení dědického práva lze předpokládat, že ho může zůstavitel ve svém právním jednání pro případ smrti zakázat.

4) PŘIJMUTÍ (NEODMÍTNUTÍ) DĚDICTVÍ

Jediný dědic může dědictví neodmítnout a nechat si potvrdit jeho nabytí podle § 185 odst. 1 písm. a) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále též „z. ř. s.“.

Dědicové mohou v rámci řízení o pozůstalosti před soudním komisařem uzavřít dohodu o rozdělení pozůstalosti [§ 185 odst. 1 písm. d) z. ř. s.], dohodu o určení dědických podílů [§ 185 odst. 1 písm. f) z. ř. s. a § 1695 o. z.] nebo požádat o rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců na jejich žádost dle § 185 odst. 1 písm. d) z. ř. s. Zůstavitel může ve svém pořízení pro případ smrti stanovit, že má dojít k rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců podle nařízení zůstavitele [§ 185 odst. 1 písm. b) z. ř. s.] nebo rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců podle určení třetí osoby, kterou tím zůstavitel pověřil ve svém právním jednání pro případ smrti [§ 185 odst. 1 písm. c) z. ř. s.]. Pokud dědicové neuzavřou žádnou dohodu o rozdělení pozůstalosti a ani zůstavitel nepřikázal žádné rozdělení majetku v pozůstalosti, nabudou dědicové dědictví podle dědických podílů ze zákona dle § 185 odst. 1 písm. g) z. ř. s.

Ve všech výše uvedených případech odpovídají dědicové za dluhy zůstavitele, přičemž odpovídají buď neomezeně (bez výhrady soupisu, tedy i do výše přesahující jimi nabyté dědictví i celou hodnotu pozůstalosti), nebo omezeně (při uplatnění výhrady soupisu). V případě, že dědicové uplatní výhradu soupisu (a odpovídají tedy omezeně za dluhy zůstavitele), je důležité brát na vědomí jejich solidární odpovědnost dle § 1707 o. z.⁸

Celkově lze říci, že dědicové (ať již v úvahu přicházející nebo neodmítnuvší) mají široké možnosti dispozice se svým dědickým právem (ať již putativním nebo již existujícím). V těchto dispozicích je může omezit pouze skutečnost, že se nacházejí v insolvenčním řízení (nutný souhlas insolvenčního správce např. s odmítnutím dědictví), jsou zadlužení a věřitelé by mohli jejich jednání napadnout jako relativně neúčinné s úmyslem krácení

jejich práv, nebo své dispozice omezili sami smlouvou se zůstavitelem, příp. zůstavitel sám je omezil ve svém právním jednání pro případ smrti.

Ing. Mgr. Lenka Holíková, notářská kandidátka a zástupkyně notářky JUDr. Jaroslavy Malé, notářky v Mostě

¹ Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák J. a kol. [Občanský zákoník](#) – Komentář - Svazek IV (dědické právo). Wolters Kluwer. Praha: 2014. s. 41

² Z důvodové zprávy: „Dědického práva i práva na povinný díl se lze zřici zcela nebo jen zčásti, ať již bude vymezeno poměrně nebo ve vztahu k určité věci, k náhradě za ni vůči odkazovníku atd. V tom směru platí volnost smluvních stran. Zřeknutí se dědictví není darováním ani jiným majetkovým převodem (zůstavitel totiž účinností smlouvy nenabývá žádné obohacení a presumptivní dědic se žádného majetku nezavazuje, protože jeho dědické právo v době uzavření smlouvy ještě neexistuje). Proto se věřitelé presumptivního dědice nemohou dovolávat její neúčinnosti cestou odpůrčího práva. Dědického práva se lze ovšem říci za odbytné, úplatu nebo jiné protiplnění, proti čemuž popřípadě již odporovat lze podle obecných ustanovení.“

³ Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák J. a kol. [Občanský zákoník](#) – Komentář - Svazek IV (dědické právo). Wolters Kluwer. Praha: 2014. s. 41

⁴ Přípuštění možnosti zřeknutí se dědického práva ke konkrétní věci by ale mohlo být komplikované, kdyby se např. jediný dědic zůstavitele tímto způsobem zřekl dědického práva na určitou část pozůstalosti tvořenou „nechtěným“ majetkem, který by na své odstranění vyžadoval jistou investici, např. vraky starých automobilů, zbořeniště na neperspektivním pozemku. Paradoxně by se přes tento institut mohly např. náklady na odstranění vozidel přesunout na stát, který by tento majetek nabyl vzhledem ke skutečnosti, že by ostatní ze zákona přicházející dědicové dědictví odmítli. Vzhledem k tomu by se v tomto konkrétním případě mohlo jednat o rozpor s dobrými mravy a rozpor s veřejným pořádkem.

⁵ Dědická smlouva neplatná pro nedostatek formy nebo neplatná pro nesplnění podmínek v [§ 1584](#) a [1585 o. z.](#) nebo proto, že nevyhovuje ustanovením o smlouvách podle části čtvrté o. z., může mít přesto platnost závěti, má-li jinak všechny náležitosti závěti.

⁶ Vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě.

⁷ Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák J. a kol. [Občanský zákoník](#) – Komentář - Svazek IV (dědické právo). Wolters Kluwer. Praha: 2014. s. 62

⁸ Každý z dědiců, který uplatnil výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně s ostatními dědici, věřitel však může po každém dědici vyhradivšímu si soupis požadovat plnění jen do výše odpovídající jeho dědickému podílu.